

13 FUNDAMENTALS OF FAITH

IKAR TEN: ALL KNOWING: HASHGACHA

1. Rambam, Pirush Hamishnayos Sanhedrin Perek 10

והיסוד העשירי שהוא יתעלה יודע מעשה בני אדם ולא הזניחים, ולא כדעת האומר עזב ה' את הארץ, אלא כמו שאמר גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני האדם, ואמר וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, ואמר זעקת סדום ועמורה כי רבה, הרי אלו מורים על היסוד העשירי הזה.

צופה ויודע סתרינוג. מביט לסוף דבר בקדמתו.

אני מאמין באמונה שלמה שתפרא ותפרך שמו יודע כל מעשה בני אדם וכל מתשבותם שנאמר תיוצר יחד לפם חמבין אל כל מעשיהם:

On What is there Hashgacha?

Traditional Approach

2. **Moreh Nevuchim** 3:17 [R. Moshe b. Maimon, born in Cordova Spain and died in Egypt, 1138-1204]

ויותר קרוב אל ההקש השכלי, והוא שאני אאמין שההשגחה האלהית אמנם היא בזה העולם התחתון, ר"ל מתחת גלגל הירח, באישי מין האדם לבד, וזה המין לבדו הוא אשר כל עניני אישיו ומה ששייגם מטוב או רע נמשך אחר הדין, כמו שאמר כי כל דרכיו משפט, אבל שאר בעלי חיים וכל שכן הצמחים וזולתם, דעתי בהן דעת אריסט"ו, לא אאמין כלל שזה העלה נפל בהשגחה בו, ולא שזה העכביש טרף זה הזבוב בגזרה מאת השם ורצונו האישי עתה, ולא זה הרוק אשר רקק אותו ראובן התנועע עד שנפל על זה היתוש במקום מיוחד והרגו בגזרת השם, ולא שזה הדג שחטף ובלע זאת התולעת מעל פני המים ברצון אלהי אישי, אבל אלו כלם אצלי במקרה גמור כמו שחושב אריסט"ו.

I believe that divine providence in this lower world, that is under the lunar spheres, is directed towards the human species alone. Only [the human] species is governed [with divine providence] — in every detail [of life], and all good and bad that occurs to him — in accordance with what he deserves... However regarding all other animals, and even more so the plants and other inanimate objects, my view is that of Aristotle. I do not believe at all that this specific leaf falls as a result of divine providence, nor that this spider devours this specific fly as a result of a divine decree on this individual fly. Furthermore, I do not believe that when Reuven spits and the spit lands on a specific mosquito in a specific place and kills the mosquito, that this was fulfillment of a heavenly decree, nor that when a fish snatches a specific worm floating on the river that such was the will of the Lord. Rather all of the aforementioned occurrences are completely chance, as Aristotle contends.

3. **Maamar Haikarim**, [R. Moshe Chaim Luzzatto, born Padua, Italy, 1707-1746]

God constantly oversees all His creations, and He sustains and directs them according to the purpose for which they were created. However, because the human species was singled out to receive reward and punishment based on their actions... so too the divine providence they receive is different than the divine providence of other species. That is, the divine providence over the other species is to sustain the specific species according to the laws and boundaries that God desires. Hence, His providence is over each individual member of the each species [only] in regards to its [impact] on the general species...

4. **Sefer HaChinuch**, Mitzvah 169 [credited to R. Aharon HaLevi of Barcelona, 1235-1290]

משרשי המצוה, לקבוע בנפשותינו כי השגחת השם ברוך הוא פרטית על כל אחד ואחד מבני אדם, וכי עיניו פקוחות על כל דרכיהם...

שיש כתות בני אדם יחשבו כי השגחת השם ברוך הוא על כל המינין בפרט, בין אנשים או כל שאר בעלי חיים, ויש מהן כתות יחשבו כי השגחת השם ברוך הוא על כל עניני העולם, בין בעלי חיים או כל שאר דברים, כלומר שלא יתנועע דבר אחד קטן בעולם הזה רק בחפצו ברוך הוא ובגזרתו, עד שיחשבו כי בנפול עלה אחד מן האילן הוא גזר עליו שיפול, ואי אפשר שיתאחר או יקדם זמן נפילתה אפילו רגע, וזה דעת רחוק הרבה מן השכל. ויש כתות רעות יחשבו שלא ישים השגחתו ברוך הוא כלל בכל עניני העולם השפל, בין באנשים או בשאר בעלי החיים, והוא דעת הכופרים, רע ומר.

ואנחנו בעלי הדת האמתית, לפי מה ששמעתי, נשים השגחתו ברוך הוא על כל מיני בעלי החיים בכלל, כלומר שכל מין מן המינין הנבראין בעולם יתקיים לעולם לא יכלה ויאבד כולו, כי בהשגחתו ימצא קיום לכל דבר, ובמין האדם נאמין כי השגחתו ברוך הוא על כל אחד ואחד בפרט, והוא המבין אל כל מעשיהם. וכן קבלנו מגדולינו, וגם נמצא על זה הרבה כתובים יורו כי הענין כן.

The purpose of this commandment is to establish within us that God's providence is specific over every individual human being... There are groups of people who think that the providence of God is over all species on a specific level, both over humans and over other living creatures. And there are [other] groups who think that God's providence is over all things in the world, whether living creatures or any other things [i.e., even inanimate objects]... to the extent that they think that when one leaf falls from a tree, [God] decreed on it specifically that it should fall... But this [second] view is very illogical. Then there are evil groups that think that [God] does not operate with providence at all over anything in this lowly world, neither regarding humans or other living creatures. This is the view of the evil and bitter heretics.

However according to what I have heard, we bearers of the true faith [believe] that His providence is over all species of living creatures in a general sense that the species will not be destroyed in general. [But] regarding the human species we believe that [God's] providence is over everyone individually and he understands their actions.

Caveat

5. **Bamidbar Rabba**, 18:22

ג'ר חנין דצפורי מעשה בעקרב א' שהלך לעשות שליחותו של הקדוש ברוך הוא בעבר הירדן וזימן לו הקדוש ברוך הוא צפרדע אחת עבר עליה והלך אותו עקרב ועקץ את האדם

There once was a scorpion that was on his way to complete a mission from God on the other side of a river. God arranged for him a particular frog that carried him across the river. The scorpion was then able to go and bite a man (who then died).

6. **Radak**, Tehillim 145:17 [R. David Kimchi, Narbonne, Provence, 1160–1235]

וזה מבוכה גדולה בין החכמים, כי מהם אומרים כי כשטורף האריה הכבש והדומה להם, הוא עונש הנטרף מאת האל יתברך ... ומהם אומרים כי אין גמול ועונש בכל מיני החיים אלא לאדם בלבד, ואנחנו נאמר יש גמול ועונש לשאר מיני בעלי חיים בעסק האדם ... ויש דעת אחרת ואין ראוי לכתבה.

There is great confusion among the scholarly, for some contend that when a lion tears a lamb asunder, or a similar occurrence, it is a punishment for the [lamb] from God... There are others who contend that there is not [a system] of reward and punishment [i.e., specific individual divine providence] except for the human species alone. We contend that there is [a system of reward and punishment] for other, non-human species, when it affects mankind... There are other opinions, but they are not worthy of being written.

Expansive Approach

7. Talmud Bavli, Chullin 63a

אמר רב יהודה: שלך - זה השולה דגים מן הים... ר' יוחנן, כי הוה חזי שלך, אמר: משפטיך תהום רבה.
משפטיך אף בתהום רבה. שזמנתה שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות. לשון מורי.

Rav Yehuda said: The shelach is a bird which draws fish from the sea. When Rabbi Yochanan would see a shelach bird he would exclaim, 'Your judgments are as deep as the sea.

That You [God] arrange for the shelach bird, who carries out judgment and acts with vengeance on Your behalf among the fish of the sea, to kill those proscribed for death.

8. Bereishis Rabba 79:6

ר' שמעון בן יוחאי ור' אלעזר בריה הוּו טמירין במערתא י"ג שנה ביומי דשמדא והיו אוכלין חרובין של גרודא עד שהעלה גופן חלודה, לסוף שלש עשרה שנין נפק יתיב על תרע מערתא חמא חד צייד קאים וצייד ציפורין, וכד הוה שמע ר' שמעון ברת קלא אמרה מן שמיא דימוס דימוס פסגא, וכד הוה שמע ברת קלא אמרת ספקולא הוה מתצדה ונלכדה אמר ציפור מבלעדי שמיא לא מתצדא על אחת כמה וכמה נפש דבר נש.

Rabbi Shimon ben Yochai and Rabbi Elazar, his son, hid in a cave for thirteen years during a period of persecution, and they [sustained themselves by] eating inferior dried-out carob until their skin became like a chaludah [i.e., dried out and cracked]. After thirteen years they exited and sat at the entrance of the cave. They saw a hunter hunting birds. When Rabbi Shimon would hear a heavenly voice declare, "Free! Free!" [the bird] would escape [from the hunter's trap]. When he would hear the heavenly voice declare, "Death" [the bird] would be trapped and captured. [Rabbi Shimon] proclaimed [that these heavenly voices serve to teach] that "even a bird isn't captured without a [decreed] from heaven: how much more so. the life of a person."

9. Tanya, Shaar Hayichud Ve'emunah, perek 2 [R. Shneur Zalman of Liady, born Liozna, 1745 – 1812]

והנה מכאן תשובת המינים וגילוי שורש טעותם הכופרים בהשגחה פרטית ובאותו' ומופתי התורה שטועי' בדמיונם הכחב שמדמין מעשה ה' עושה שמי' וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו כי כאשר יצא לצורך כלי שוב אין הכלי צריך לידי הצורך כי אף שידי מסולקות הימנו והולך לו בשוק הכלי קיים בתבניתו וצלמו ממש כאשר יצא מידי הצורך כך מדמין הסכלים האלו מעשה שמים וארץ אך טח מראות עיניהם ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו שהוא יש מיש רק שמשנה הצורה והתמונה מתמונת חתיכת כסף לתמונת כלי למעשה שמים וארץ שהוא יש מאין... שבהסתלקו' כח הבורא מן הנברא ח"ו ישוב הנברא לאין ואפס ממש אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו

This is a response to the heretics who deny particular providence and the miracles of the Torah, revealing the source of their mistake. They think delusionarily that G-d's creation of heaven and earth are similar to the actions of humans. Since [when a human] sends a utensil to the smelter, the vessel no longer needs the smelter. When he has finished making it, it will proceed to the market fully formed outside of its creator. These fools compare this to the creation of heaven and earth. But they are blinded to a great difference. Man's actions simply change the form of already existing matter, forming silver into a utensil. The formation of heaven and earth were ex nihilo. When the creator removes his strength from the creation it will return to nothingness. It needs constant power form G-d to sustain it.

10. Shomer Emunim, Ma'amar Hashgachah Pratis, chapter 17, [R. Aharon Roth, founder of the Toldos Aharon community of Jerusalem 1894–1947]

It once happened that the holy scholar [lit. bright light], our teacher, the Ba'al Shem Tov, may his merit serve as protection for us, was in a field with his students. All of a sudden, a strong wind blew and many leaves fell from the trees onto the ground. [The Ba'al Shem Tov] said, "My sons, know that this wind that just passed this instant was due to a specific worm that was situated on one of the leaves. The sun was shining particularly strongly [on this worm], and [the worm] cried out to God. God sent this wind, which blew many leaves to the ground, and this leaf [with the worm] was one of those leaves."

Interaction

11. Responsa Minchos Elozar, 1:50 [R. Chaim Elazar Spira, Munkacz Rebbe, 1868–1937]

However at the end of the work Shomer Emunim, in his discussion of divine providence, one should skip [the relevant discussion], and [moreover] it is forbidden to read it... for he has established general and specific principles [on the topic of divine providence] that are against our faith... [for we believe] that specific individual divine providence from God extends to each and every detail, even to the smallest thing. However the rest of the [Shomer Emunim ha-Kadmon] is very pleasant.

לתשי יקרנו אצל זה צמחנה ואלהנה הכה צומח וכו' ועד ליומד החכמה הכונה האונה כנר כדע צסקדונה הערה ובקר ורע ועמי ותארי ספרים קדושים שבאזנינו צעיקצתא דוהקחא לריכין ללמוד זה החכמה וצפוט לוי סנפטו חסוקה אליי אך כ' צסקרים אחרונים שמהכח ללמוד וקודם צסקרים אחר סוהם החכמה כונו ק' שערי אורס וק' שווד אחרים כדי שלא יבאו צמחיתא ומהנה לרס גמחיתא כל דהו או קוסחית ח'ה, ובאשר סוסיר הארציל צלחסרה וצמחיתא על הווליי ח'ו חוונה או מרחס ולצע אך צקוק ק' שווד אחרים צעיקן המצחית יפ ללג עליו ואקוד לקחית צו וטרל לי מולרי צווכשול חס שעתה כללים ופרטים צעיקי ססעגהם פריחית כד אמונתיו אמונה אונן צסעגהם ספרחיה מולרי ידע על כל פרט ופרט ופרט צנפרט כל דסה אצל שאר ספרו סוה נסמד ועמי לסעכיל, וס' יאיר עיכנו צסודרו ונולחיו *

12. Shomer Emunim Hakadmon, 2:81 [R. Yosef Ergas, Italy, d. 1730]

The first form of divine providence is a general form of divine providence for all created species in this world that aren't destined for [divine] justice. And they are three groups, animals, plants, and inanimate objects, and these groups are further divided into many species, as is known... all these things are governed by divine providence on the general species, by the ministering guardian appointed to it. However specific individual divine providence, such as if this ox will live or die, if this worm will be saved or trampled, if this spider will prey upon this fly, and all similar details, is beyond the purview of the power of the ministering guardian to govern. All animals, and definitely all plants and inanimate objects, are not governed [with specific individual divine providence] on issues like this, for their aim is achieved only through their species, and there is no need for the individuals to have divine providence. Therefore, everything that relates to the individuals is completely left to chance, and not decreed by God, unless it has an impact in any way on the providence of man, as we will explain soon. The second form of divine providence is providence over the human species, where each person is governed by God with absolute individuality...

ההשגחה הראשונה היא
השגחה כוללת לכל מיני הנבראים שבעולם הזה שאינם בעלי גמול. והם ג' סוגים. בעל חי. צומח. ודומם. וכל א' מהסוגים נחלק למינים רבים כנדע. והנה אופן השגחה הוא על ידי השרים המופקדים על כל א' מהמינים. וכמ' שרז"ל. על פ' הדעת חקות שמים אם תשים משטרו כארץ אין לך עיטב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל ועין ג' כ' כוודר פ' תרומה דף קע"א ב'. ואלו השרים מקבלים שפע הנהגת ע"י עבודתם כשרים וזמדם שמשבחים לבוראם כדכתיב במזמור הללו את ה' מן השמים וכו'. והוא סוד פרקי שידיה שאמרם השרים של כל הנברא. ועי' זמקל כל א' מהשרים קצבת השפע

Consolidation

13. **Moreh Nevuchim**, 2:6 [R. Moshe b. Maimon, born in Cordova Spain and died in Egypt, 1138-1204]

מה מאד רע עוררן הסכלות ומה מאד מזיק, אלו אמרת לאיש אחד מאשר יחשבו שהם חכמי ישראל, שהשם ישלח מלאכו שיכנס בבטן האשה ויציייר שם העובר ... ויראה זה כולו אפשר בחק השם, אמנם אם תאמר לו שהשי"ת שם בזרע כח מצייר יעשה תכונת אלו האברים ויתארם והוא המלאך ... יברח מזה, כי לא יבין ענין זה העוצם והיכולת האמתיים, והוא המצאת הכחות הפועלות בדבר אשר לא יושגו בחוש. כבר בארו החכמים ז"ל למי שהוא חכם, כי כל כח מן הכחות הגופניות מלאך, כל שכן הכחות המפורזות בעולם ... וזהו ענין כל הכחות, ומה שיחזק אצלך היות הכחות האישיות הטבעיות והנפשיות נקראות מלאכים

There is an evil blindness which is pervasive. If one were to say to a person who thinks they are among the wise of Israel, that H' will send His angel into the womb of a woman who will form the fetus ... It is possible that this should be the way H' arranged it. However, if you tell such a person that H' placed in the seed the potential to form these characteristics and this potential is a Malach ... such a person will flee from such an idea since he will not understand the matter of true potential creative power, since it involves the developing of the potential which cannot be sensed.

Our Sages explained to one who is wise that all the bodily functions is a Malach, and certainly the natural functions in the world... This is the concept of all forces. You should accept firmly that all the functions in the world whether in the body, in nature or in instinct are called Malachim.

14. **Sefer Hachinuch**, Mitzvah 21 [credited to R. Aharon HaLevi of Barcelona, 1235-1290]

לפי שהוא לנו אות ומופת גמור בחידוש העולם, וכי יש אלוה קדמון חפץ ויכול, פועל כל הנמצאות אל היש שהם עליו, ובידו לשנותם אל היש שיחפץ בכל זמן מן הזמנים, כמו שעשה במצרים ששינה טבעי העולם בשבילנו, ועשה לנו אותות מחודשים גדולים ועצומים, הלא זה משתק כל כופר בחידוש העולם, ומקיים האמונה בידיעת השם יתברך, וכי השגחתו ויכלתו בכללים ובפרטים כולם.

[The Exodus from Egypt] is a full indication and proof of the creation of the world... that there is a pre-existent God with will and power who gives all created things their being... [the Exodus] must permanently affirm human faith in the knowledge of the eternal God, and [the faith] that His divine providence and power extend to all groups and individuals.

15. **Daas Tevunos** I:36 [R. Moshe Chaim Luzzatto, born Padua, Italy, 1707-1746]

Granted that the Rambam has a different opinion regarding this, but in truth, according to our Sages, even a bird is not trapped without specific individual divine providence from Above (Yerushalmi, Shvi'is). Furthermore, it is known that all of creation is on account of man (Zohar, Tazria 48a) ... and even if we do not know how or why, [nevertheless] it is true, for there is nothing extra [or unnecessary] in creation, and that which appears extra is also for a specific purpose relating to mankind...

(כד) והלכתי וגו' בקרי. פירוש שלא יביא עליהם יסורים מכוונים על חטאתם כמו שעשה מקודם שהיה מביא כחטאתם על דרך אומרם (תהלים ס"ב) זשלם לאיש כמעשהו, כי זה יעורר לב נרדם וישכילו להטיב מעשיו שכנגדם באה אליו הרעה, ואמר ה' כי אם ילכו עמו בקרי ולא ישכילו למעשה ה' אשר עורר לבם בכיוון יסורין כנגד עונותיהם גם הוא ילך עמהם בקרי ויביא עליהם יסורין שאין להם דמיון למעשיהם הרעים.

(24) And I will walk with you in a manner of happenstance. This means that the suffering will not be correlated to the sins, as is said (Tehillim 62) [H'] Will pay each person according to their actions. Since this will awaken a sleeping heart and people will understand to better their actions in response to their circumstances. H' says that if Israel will walk with Me in a happenstance manner and will not pay attention to suffering sent in response to their actions, He too will act with them in chance and bring them suffering that are not correlated to their actions.

Many translation with gratitude to Leibowitz, Aryeh (2012-05-28). Hashgachah Pratis: An Exploration of Divine Providence, Kindle Edition.

Why is this so critical?

17. Mesilas Yesharim, chapter 25

בדרך קניית היראה

אך דרך קניית היראה הזאת הוא ההתבונן על ב' ענינים אמתיים: האחד הוא, היות שכינתו יתברך נמצאת בכל מקום שבעולם ושהוא יתברך משגיח על כל דבר קטן וגדול אין נסתר מנגד עיניו, לא מפני גודל הנושא, ולא מפני פחיתותו, אלא הדבר הגדול והדבר הקטן הנקלה והנכבד הוא רואה והוא מבין בלי הפרש ...

וכיון שיתברר לו שבכל מקום שהוא, הוא עומד לפני שכינתו יתברך, אז מאליה תבוא בו היראה והפחד פן יכשל במעשיו, שלא יהיו כראוי לפי רוממות כבודו, והוא מה שאמרו (אבות פ"ד): דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים, כי כיון שהשגחת הקדוש ברוך הוא על כל דבר, והוא רואה הכל, ושומע הכל, ודאי שכל המעשים יהיו עושים רושם, וכלם נכתבים בספר אם לזכות או לחובה, ואמנם הדבר הזה אינו מצטייר היטב בשכל האדם, אלא על ידי התמדת ההתבוננות וההסתכלות הגדול, כי כיון שהדבר רחוק מחושינו לא יציירה השכל אלא אחר רוב העיון וההשקפה, וגם אחר שיציירה יסור הציור ממנו בנקל אם לא יתמיד עליו הרבה, ונמצא שכמו שרוב ההתבונן הוא הדרך לקנות היראה התמידית, כן היסח הדעת וביטול העיון הוא המפסיד הגדול שלה, יהיה מחמת טרדות או ברצון, כל היסח דעת ביטול הוא ליראה התמידית.

